

กระบวนการแห่งความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของประเทศไทย

The Political Violence in the Three Southern Border Provinces of Thailand

สุทิน สนองผัน^{1*}

Sutin Sanongphan^{1*}

บทคัดย่อ

ความรุนแรงทางการเมืองในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ที่มีความแปลกแยกจากส่วนกลาง ความห่างไกล ความแปลกแยกแตกต่าง และการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่ล่าช้า ได้ถูกคนบางกลุ่มใช้เป็นเงื่อนไขในการแบ่งแยกดินแดนออกจากส่วนกลาง และเพื่อให้เงื่อนไขการแบ่งแยกดินแดนเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล จึงมีความพยายามชักนำมวลชนในพื้นที่ให้คล้อยตาม ทำให้เกิดการต่อสู้กันอย่างรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นำไปสู่การสูญเสียมากมาย ในอนาคตภาครัฐมีความพยายามใช้กระบวนการทางสังคมหลอมรวมทางสังคมและวัฒนธรรม และมีการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อาจคลี่คลายไปสู่การเรียนรู้ที่จะอาศัยอยู่ร่วมกันโดยสันติ ในฐานะที่เป็นคนไทยในชายแดนภาคใต้ต่อไป

คำสำคัญ: สามจังหวัดชายแดนใต้

ABSTRACT

The political violence in the three southern border provinces caused by historical and cultural background which were different from the central. A distance and cultural differences were used for separation the mass of people in the area were persuaded and it led to violent fight and losses. The government could use the fusion of cultures and societies as well as social to solve this problem. The fight will be over and there will be a peace in the southern border provinces at last. The fight will be over and there will be a peace in the southern border provinces.

Key words: three southern border of Thailand

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Muban Chombueng Rajabhat University, Chombueng, Ratchaburi 70150, Thailand.

* ผู้รับผิดชอบประสานงาน ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Corresponding author, e-mail): sutin.sanong49@gmail.com

บทนำ

ปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นนับแต่ปี พ.ศ. 2547 ต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันเป็นเวลาหลายปี รัฐบาลไทยพยายามทุ่มเทสรรพกำลัง และงบประมาณ เพื่อควบคุมสถานการณ์ แต่ทุกครั้งที่เจ้าหน้าที่พลั้งพลอ หรือผลัดเปลี่ยนชุดปฏิบัติการ กลุ่มก่อการก็จะฉวยโอกาสขับพลันก่อความรุนแรงอยู่เสมอมา แม้ภายหลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการมีความเข้มงวดรัดกุม กลุ่มก่อความรุนแรงก็เปลี่ยนเป้าหมายไปทำร้ายครู ข้าราชการ และผู้นำชุมชนแทน กลายเป็นความรุนแรงในชุมชนครุกรุ่นไม่จางหาย เป็นที่สนใจของชาวไทยและต่างประเทศ ผู้เขียนในฐานะคนนอกพื้นที่ แต่มีนักศึกษาในสามจังหวัดชายแดนใต้เดินทางมาเรียนหนังสือด้วย และมักตั้งคำถามหลายอย่าง ในฐานะอาจารย์มหาวิทยาลัยจึงศึกษาสถานการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเรียบเรียงสถานการณ์อันขัดข้องที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์และสังคมในท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนใต้

ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นเพราะชุมชนชาวมุสลิมบางส่วนในสามจังหวัดภาคใต้ยังไม่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างสำนึกเป็นส่วนหนึ่งในสังคมไทยอันแน่นแฟ้น จึงมีความแปลกแยกออกจากสังคมเมืองหลวงหรือสังคมไทยกลาง สภาพทำเลภูมิศาสตร์อันห่างไกลกับเมืองหลวงทำให้ระบบความสัมพันธ์ในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวยังไม่สามารถสร้างข้อต่อที่เชื่อมกันสนิทได้ ประกอบทั้งความห่างไกลทำให้ขาดโอกาสในการสร้างเครือข่ายทางสังคมที่แนบแน่น ทำให้ยังห่างเหินกับเมืองหลวง ยังผลให้คนบางกลุ่มใช้เป็นโอกาสสร้างสถานการณ์รุนแรงด้วยหวังว่าการใช้ความรุนแรงผลักดัน

เจ้าหน้าที่ออกนอกชุมชนอันจะเป็นขั้นตอนแรกในการปกป้องชุมชนจากการแทรกแซงทางการเมือง สังคมและวัฒนธรรม และเป็นหนทางให้มีการรวมกัน ได้อย่างมีศักยภาพในการแยกแอกจากสังคมไทยกลาง อันนับเป็นขั้นตอนหนึ่งในการคืนรรวบรวมเครือข่ายเพื่อแสวงหาทางปกครองตนเอง ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มผู้นำ และผลประโยชน์แอบแฝงจากการก่อเหตุรุนแรงอื่นๆ รวมทั้งเหตุผลหนึ่งก็คือการไม่เห็นด้วยกับแนวทางการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทยกลาง ที่มีลักษณะขัดแย้งต่อวิถีวัฒนธรรมชาวมุสลิม แม้จะมีการถูกปราบปรามอย่างรุนแรงโดยฝ่ายรัฐ แต่เมื่อมีคนที่แปลกแยกต่อสังคมไทยกลาง และไม่รู้สึกรเป็นหนึ่งของกลุ่มเครือข่ายจึงมีการสืบทอดผู้นำรุ่นใหม่ขึ้นทดแทนกันไว้รุ่นแล้วรุ่นเล่า ทำให้แนวคิดแปลกแยกต่ออำนาจรัฐยังคงแฝงเร้นในกลุ่มบุคคลในพื้นที่หลายกลุ่ม แม้ว่าเวลาผ่านมานั้นนานแล้วก็ตาม

กลุ่มแกนนำแบ่งแยกดินแดนที่แข็งกร้าว กลุ่มผลประโยชน์ค่าน้ำมันเถื่อน กลุ่มเก็บค่าคุ้มครอง กลุ่มผู้ค้ายาเสพติด และกลุ่มก่อการเพื่อรับเงินสนับสนุนจากต่างชาติ ต่างมีการรวมตัวกันสร้างเงื่อนไขเพื่อต่อต้านภาครัฐ ในขณะที่ภาครัฐก็มีหน้าที่ต้องปกป้องพลเมืองผู้บริสุทธิ์ และต้องควบคุมความสงบเรียบร้อย การเรียกร้องของกลุ่มแกนนำได้ดินและกลุ่มแบ่งแยกดินแดน ก็ยังไม่มีหลักประกันที่แน่ชัดว่าจะพาพลเรือนชายแดนใต้ไปสู่วิถีชีวิตที่ดีได้จริง การก่อตั้งรัฐอิสระอาจเป็นเพียงข้ออ้าง ที่ต้องการผลประโยชน์จากการแบ่งแยกอำนาจ ขณะที่กลุ่มทำการค้าได้ดินก็ได้โอกาสในการค้าของเถื่อน แต่ในความจริงพลเรือนผู้บริสุทธิ์อาจถูกใช้อ้างเพียงเพื่อพาล่าปาก และกดขี่ต่อไป ในฐานะเป็นกลุ่มคนที่ต้องส่งเสียภาษีบำรุงรัฐใหม่ บนเงื่อนไขที่อาจ

ลำบากยากเย็น รวมทั้งประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกกระทำให้แปดเปื้อนว่าเป็นมวลชนคนของกลุ่มผู้ก่อการ โดยถูกอ้างและพาดพิงอยู่เสมอว่ามีกลุ่มมวลชนเป็นคนเห็นด้วยและร่วมมือ รัฐบาลไทยจึงทุ่มเทสรรพกำลัง เพื่อปกป้องพลเมือง และป้องกันวงจรอันตรายดังกล่าวที่เกิดขึ้นในช่วงที่บุคคลหลายกลุ่มใช้สามจังหวัดชายแดนใต้เป็นสนามก่อนวน นำไปสู่การเกิดความรุนแรงทางการเมืองต่อเนื่องกันมานาน จนผู้บริสุทธิ์จำนวนมากเดือดร้อนอย่างหนัก

สังคมไทยกับคนบ้านนอกกับชนเผ่าและกับชาวมุสลิม

สังคมไทยเป็นสังคมที่พัฒนาไปโดยไม่ได้ปกป้องสิทธิของความเป็นคนพื้นถิ่นอย่างเท่าที่ควร ในสภาพที่เป็นจริงมีเพียงคนเมืองหลวงและคนภาคกลางเท่านั้นที่ไม่ถูกดูหมิ่นดูแคลนในสังคมไทย ดังจะเห็นว่า คนบ้านนอกที่เดินทางเข้าเมืองหลวงก็จะถูกเรียกว่า “บ้านนอก” “หลังเขา” และ “บักเลี้ยว” ทำนองนี้เป็นต้น

ในอดีตสังคมไทยก็เรียกกลุ่มชาวเขาว่า “ชนกลุ่มน้อย” ต่อมารัฐเห็นว่าเป็นการเรียกอย่างแปลกแยก ไม่มีความรู้สึกเป็นหนึ่ง และอาจมีผลเสียในด้านการเมืองที่อาจทำให้ชนกลุ่มน้อยไม่ลืมนที่จะรวมกลุ่มต่อต้านอำนาจรัฐเหมือนในอดีต รัฐจึงมีข้อตกลงให้เรียกใหม่ว่า “ชนบนพื้นที่สูง” แต่คนทั่วไปก็มักเรียกไปตามชนเผ่าในแต่ละเผ่า เช่น แม้ว กะเหรี่ยง ลัวะ ขมุ ลาหู่ เป็นต้น คนพื้นราบต่างรู้ว่าคำเรียกคนในลักษณะนี้ก็ยิ่งสร้างความรู้สึกที่แบ่งแยกและค่อนข้างเป็นลบ เพราะปัจจุบันนี้ กลุ่มชนบนพื้นที่สูงกว่าร้อยละ 60 หันไปสวมใส่กางเกงยีนส์เหมือนคนพื้นราบแล้ว และมีการผสมกลมกลืนจนไม่มีการยอมรับตนเองว่าเป็นคนกะเหรี่ยง เป็นคนม้ง เป็นคนลัวะ เป็น

ลิวหรือเป็นลาหู่อีกต่อไป มีเพียงกลุ่มคนชราเท่านั้นที่ยอมรับในเชื้อชาติเก่าแก่ของกลุ่มตน

สำหรับชาวมุสลิมในภาคใต้ คนไทยเรียกว่า “แขก” คนไทยมีความรู้สึกว่าเป็นกลุ่มคนได้อีกกลุ่มหนึ่งที่มีวัฒนธรรมแปลกแยกออกไป คนไทยได้กลุ่มนี้มักแต่งตัวอย่างมีอัตลักษณ์ สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่าย จึงมีความแตกต่างจากชาวมุสลิมอยุธยาและชาวมุสลิมบ้านชะวอ จังหวัดอ่างทอง ซึ่งเป็นชาวมุสลิมภาคกลางและยอมผสมกลมกลืนทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมกับคนทั่วไป แต่สำหรับชาวมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีกับสังคมไทยกลางน้อย เพราะสังคมไทยกลางมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามการขึ้นนำของชาติตะวันตกมากเกินไป ขณะที่ชาวมุสลิมคิดว่าไม่ใช่พวกของฝ่ายตน เพราะชาวมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสังคมที่เป็นห่วงความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรมเป็นสาระหลักในการคิดและวิเคราะห์กระบวนการพัฒนา และโดยภาพรวมไม่นิยมเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมตะวันตก ทั้งนี้รวมถึงสภาพภูมิศาสตร์อันห่างไกลเป็นปัจจัยหนึ่งด้วย

ชาวมุสลิมที่เก่าแก่ที่สุดในไทยคือชาวมุสลิมที่พระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันเป็นชาวมุสลิมใส่กางเกงยีนส์ไปทั้งหมดแล้ว แต่ก็ยังสังเกตได้เมื่อไปพระนครศรีอยุธยา เพราะชาวมุสลิมอยุธยา รูปร่างสันทัด ผิวคล้ำ ๆ ผมหยิก ดวงตาคมเข้ม ขนตาอนสวย ผู้ชายมีหนวดเครา แตกต่างจากชาวไทยพุทธที่รูปร่างสูงโปร่งกว่า อาจมีผิวขาวกว่า แต่ตาจะโตและเหลือก ขนตาสั้น ๆ มีอัตลักษณ์แตกต่างกัน ชาวมุสลิมมักรวมกันเป็นกลุ่มอยู่ในเขตย่านลุมพินี และชุมชนข้างโรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา มีชื่อเสียงมากในการทำโรตีสายไหม และการขายไก่ย่างที่พระนครศรีอยุธยา ชาวมุสลิมกลุ่มนี้ผสมกลมกลืนกับชาว

ไทยอื่นๆ ได้ดีมาก แต่ก็เป็นที่รับรู้กันในคนอยุธยาว่า ชาวไทยมุสลิมกลุ่มนี้มักพุดจาออกไปตรงๆ ไม่อ้อมค้อมไม่สนใจคนกลุ่มอื่น ถ้าไม่ใช่ลูกค้า และหากไปพุดจาหลบหลู่ในย่านนั้น ผู้พุดอาจไม่ได้เดินออกมาจากชุมชนด้วยดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มชาวไทยมุสลิมอยุธยาที่สืบทอดกันมานาน ที่จำเป็นต้องปกป้องความเป็นกลุ่มเอาไว้ และรับไม่ได้กับการพุดจาจากกลางหรือพุดจากระทบกระเทียบตามลักษณะของชาวไทยภาคกลางทั่วไป

ชาวมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นชาวมุสลิมที่แตกต่างจากชาวมุสลิมอยุธยา เพราะความเคร่งครัดทางศาสนามีมากกว่า ตลอดจนสภาพทำเลภูมิศาสตร์ที่ห่างไกลทำให้ไม่เกื้อหนุนให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ และด้านความเชื่อและทำที่ทางสังคมก็ต่างออกไป ประวัติศาสตร์อันบริสุทธิ์ชาวมุสลิมชายแดนภาคใต้เคยมีศูนย์กลางที่นครรัฐปัตตานี เมืองปัตตานีดำรงศานานี้ก่อตั้งในฐานะเมืองใหญ่ที่มีตราตั้งราว พ.ศ. 2012 โดยสุลต่านอิสมาเอลซาห์ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเชื้อชาติมลายู การกลายรูปเป็นสังคมมุสลิมเริ่มจากเจ้าเมืองปัตตานียอมเปลี่ยนศาสนา ตามคำแนะนำของหมอที่ทำกรักษาอาการป่วยหนักให้หายไประยะหนึ่งแต่ความจริงบริเวณเมืองปัตตานีเคยมีเมืองโบราณที่เป็นศูนย์กลางศาสนาพุทธในแหลมมลายูมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรลังกาสุกะโบราณ โดยเริ่มแรกนั้นเมืองเป็นสังคมพุทธ-เกษตร แต่ภายหลังเมืองได้ร้างไป

เมื่อตั้งเมืองปัตตานีอย่างเป็นทางการแล้วอาณาจักรอยุธยาได้มอบหมายให้ปัตตานีเป็นเมืองท่าค้าขายกับชาวต่างชาติ ทำให้มีชาวต่างชาติต่างภาษาพำนักอยู่ในนครปัตตานีตลอดสมัยอยุธยาจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เมืองปัตตานีเป็นเมืองท่าค้าขายที่ใหญ่โตมากในชายทะเลด้าน

อ่าวไทย มีพ่อค้าชาวตะวันตกและพ่อค้าจากตะวันออกกลางนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนที่เมืองท่าแห่งนี้ ทำให้มีสินค้าสำคัญที่พ่อค้านานาชาติต้องการ เช่น พริกไทย เครื่องเทศ ติบูก รังนกของป่าต่างๆ (นิธิ และคณะ, 2550) รวมทั้ง ปลาทะเลตากแห้ง มะพร้าว และสินค้าอื่นๆ อีกมากกล่าวได้ว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น เมืองปัตตานีเป็นเมืองท่าที่มีการค้าขายคึกคักรองจากกรุงศรีอยุธยาในกลุ่มเมืองฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย

เมืองปัตตานีเป็นเมืองประเทศราชหนึ่งที่เคยส่งกองทัพไปช่วยกรุงศรีอยุธยาทำศึกอยู่หลายครั้ง เจ้าเมืองปัตตานีมักยึดธรรมเนียมการสืบสันตติวงศ์โดยเคร่งครัดตามธรรมเนียมชาวมุสลิม หากทางกรุงศรีอยุธยามีการผลัดเปลี่ยนพระเจ้าแผ่นดินด้วยการชิงอำนาจ เมืองปัตตานีมักเป็นเมืองแนวหน้าในการต่อต้านพระเจ้าแผ่นดินองค์ใหม่ ซึ่งกรุงศรีอยุธยามักถือว่าเป็นกบฏ แม้มีการปราบปรามครั้งแล้วครั้งเล่า เมืองปัตตานีก็มักยื่น หั้ยค้อยบนแนวทางเดิมเท่านั้น คือการผลัดเปลี่ยนแผ่นดินนั้นต้องเป็นการส่งทอดโดยสายพระโลหิต ผิดจากนั้นเมืองปัตตานีมักไม่ยอมส่งบรรณาการ จากปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าวิถีวัฒนธรรมหัวเมืองมุสลิมนั้น เป็นกลุ่มที่เคร่งในจารีต และแบบแผนในการรักษาอำนาจที่ศูนย์กลางที่ต้องมีระบบขุนนาง และระบบราชสำนักรักษาการสืบทอดอำนาจแบบไม่ผิดเพี้ยน ในขณะที่ระบบขุนนางในกรุงศรีอยุธยากลับมีการชิงดีชิงได้ อยู่ที่ว่าฝ่ายใดมีกำลังพล (กรมศิลปากร, 2513) สามารถทำการยึดครองพระบรมมหาราชวังเอาไว้ได้ ดังจะเห็นว่าขุนหลวงพระจั่ว พระชัยราชาธิราช พระเจ้าทรงธรรม พระเจ้าปราสาททอง และพระเพทราชาก็มาจากขุนนางเก่าแก่ทำการชิงอำนาจจากองค์รัชทายาทที่แท้จริง จากการศึกษาประวัติศาสตร์ปัตตานีจึง

พบว่าทางนครปัตตานีมักยึดแนวทางอันเคร่งครัด และแสดงพฤติกรรมทางการเมืองออกไปตรงๆ แบบไม่อ้อมค้อม คือถ้าทางพระยาปัตตานีเห็นว่า เหตุการณ์ในเมืองหลวงไม่ชอบมาพากล นครปัตตานีก็จะหยุดการติดต่อกับเมืองหลวงในทันที ทำให้เช่นนี้ในด้านคติธรรมถือว่าเป็นเจตนาที่สูงส่ง ทว่าทำที่เช่นนี้ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองที่ผันแปร

แม้ถูกปราบปรามหลายครั้งหลายหน แต่การสืบทอดเชื้อสายของกลุ่มพระยามุสลิมภาคใต้ 7 หัวเมืองก็ยังคงสืบทอดอีกต่อมา ทั้งนี้สภาพดังกล่าวอาจมีส่วนทำให้พฤติกรรมทางการเมือง แนวคิด และความเชื่อที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ยิ่งกว่านั้นก็คือเมื่อมีการแบ่งแนวเขตรัฐแบบใหม่ ระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย ก็ทำให้มีการแบ่งเขตกลุ่มหัวเมืองมุสลิมให้มีการแยกแยกออกไปอยู่ประเทศมาเลเซียส่วนหนึ่ง ผลของประวัติศาสตร์ครั้งนี้ได้เป็นชนวนสำคัญที่ทำให้กลุ่มเมืองของชาวมุสลิมชายแดนภาคใต้แยกแยกออกจากสังคมไทยกลางในหลายรูปแบบ และส่งผลกระทบต่อปัจจัยที่ทำให้การแก้ปัญหา ความรุนแรงทางการเมืองที่ภาคใต้ขาดประสิทธิภาพ ในปัจจุบันนี้ด้วย

ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ แบ่งเขตแดนนี้ กลุ่มเชื้อสายเจ้าเมืองมุสลิม 7 หัวเมืองกลุ่มที่เข้มแข็งกลุ่มสุดท้าย มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองระแงะ (ปัจจุบันเป็นเพียงอำเภอหนึ่งของประเทศไทย) กลุ่มเจ้าตระกูลมีการส่งเสริมลูกหลานจนได้ไปเป็นเจ้านครรัฐกลันตัน และปะลิส (ซึ่งปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศมาเลเซีย) กลุ่มที่ไปอยู่ที่กลันตันและปะลิส มีการยึดถือธรรมเนียมการสืบทอดกันปกครองเมืองเคร่งครัด (พนิดา, 2540) จนได้รับการยอมรับและได้โอกาสในการคัดเลือกให้เป็นพระราชาธิบดีปกครอง

ประเทศมาเลเซียในบางสมัย จึงถือว่ามี ความรุ่งโรจน์มีความวัฒนาถาวร ในขณะที่กลุ่ม บรรพบุรุษที่ยังเหลืออยู่ที่เมืองระแงะมีความ ยากจนขาดแคลน และบุตรหลานทางด้านนี้ก็มี ปัญหาภัยฝ่ายรัฐ เนื่องจากปรับตัวไม่ได้กับระบบ อำนาจเบ็ดเสร็จแบบรวมศูนย์ รวมทั้งมีกลุ่มผลประโยชน์คอยยุยงและแทรกแซง จึงมักเกิดความ ขัดแย้ง วุ่นวาย จนนำไปสู่การถูกสังหารและ จับกุม ทำให้สถานการณ์โดยทั่วไปของเครือญาติ ผังนี้มีความขัดเคือง ไม่น่าไว้ใจ และไม่เข้าใจ ระบบรัฐ จนนำไปสู่ความรุนแรงทางการเมือง หลายครั้งหลายหน

เมื่อเกิดปัญหารุนแรงอย่างจำเป็น ชาวมุสลิมฝั่งไทยจึงไปขอความช่วยเหลือจากกลุ่ม ญาติที่มีสายสัมพันธ์กันอยู่ เมื่อจำต้องอยู่ภายใต้ การปกครองของฝั่งไทย การมุ่งหวังก้าวหน้าใน ระบบราชการไทยของเหล่าบุตรหลานกลุ่มเจ้า เมืองมุสลิมก็มีปัญหา เพราะประเทศไทยมีการมุ่ง ปรับหลักสูตรไปตามประเทศตะวันตก และยึด มาตรฐานของประเทศตะวันตกเป็นแนวทางการ เปลี่ยนแปลง มีสำนักงาน ก.พ. คอยตีตราใบ ปริญญาจากบางประเทศเฉพาะที่รัฐต้องการเลียน แบบ ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับบุตรหลานชาวไทยมุสลิม ชายแดนภาคใต้บางส่วนที่มีกลุ่มแกนนำคอยชี้นำ การต่อต้านประเทศตะวันตก เพราะไม่เห็นด้วย กับแนวทางเปลี่ยนแปลงไปสู่โลกาภิวัตน์ภายใต้ การชี้นำของสหรัฐอเมริกา ประกอบทั้งบุตร หลานที่เป็นปัญญาชนก็มักไปเรียนต่อต้าน ปรัชญาศาสนา สาขาคหศาสตร์อิสลาม สาขาวิชา ตะวันออกกลาง และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์และอารยธรรมอิสลามในประเทศ ในแถบตะวันออกกลางเป็นจำนวนมาก สภาพ การรับรู้แนวทาง หลักการและรูปแบบอัน แตกต่างได้สร้างภาวะบิบบคั่นในบางด้าน ที่เมื่อมา

ทำงานในโรงเรียนปอเนาะและโรงเรียนเอกชนแล้ว เพราะมีปัญหาชนบางส่วนถูกหวาดระแวงและถูกสั่งปิดโรงเรียนบางหลักสูตร กฎและข้อห้ามเกี่ยวกับเนื้อหาที่ศึกษาที่ทำให้ระบบการศึกษาอิสลามศึกษาไม่ยอมรับการใช้อินเทอร์เน็ตแบบเปิดกว้าง หลักสูตรมีเนื้อหาด้านศาสนามากเกินไป ขณะที่วิชาสามัญไม่ได้ตามเกณฑ์ ทำให้มีปัญหาที่ไม่เป็นลักษณะสากลนิยม ยังผลให้ในรูปแบบการวางรากฐานการศึกษาในบางด้านไปด้วยกันไม่ค่อยได้กับระบบการศึกษาไทยกลาง แม้ว่าประเทศไทยจะพยายามในการส่งเสริมด้านศาสนาต่าง ๆ ให้เท่าเทียมกันก็ตาม

ความแปลกแยกทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นผลต่อการเมือง

กลุ่มวัฒนธรรมชนเผ่าในไทย กลุ่มคนชนบทและชาวมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มที่เคร่งศาสนายังคงแปลกแยกทางวัฒนธรรมกับชาวไทยกลาง เพราะไม่เห็นด้วยกับสังคมไทยกลางที่พัฒนาไปสู่ “สังคมกล้าบาปหยาบโลน” มากเกินไป ดังที่พบเห็นในสื่อต่างๆ มากมาย เช่น หนังสือพิมพ์ทุกฉบับต้องมีรูปโป๊ ในรายการทางโทรทัศน์ก็มีดาราคือเป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงแต่งตัวโป๊ มีการถ่ายภาพเพื่อขายเนื้อหนังมังสาเกินกว่าเหตุ อีกทั้งเหล่าดารามีการเปลี่ยนแปลง และมีพฤติกรรมจับคู่ในลักษณะมั่วสุม ไม่ใช่การปฏิบัติตามวิถีวัฒนธรรม ยังมีข้อเสียดังนี้ยังใช้ชีวิตต่อแหลมต่อการหยาบโลน สื่อต่างๆ ต้องการผลด้านการขาย ก็ซุกซุกและนำแต่เรื่องบ๊อคสีนำเสนอวนเวียนอยู่บ่อยเหมือนเป็นสาระสำคัญ โดยไม่ได้คำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรมประกอบทั้งเด็กวัยรุ่นไทยบางส่วนก็พัฒนาไปอย่างผิดที่ผิดทาง มีการถ่ายคลิปพร้อมเพศส่งต่อกัน มีการถ่ายคลิปตบตีกัน คลิปลามกนั้นมียูทูเป็น

จำนวนมาก กระแสการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ไม่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมชาวมุสลิมในชายแดนภาคใต้ของไทย ที่มองเห็นว่าเรื่องทำนองนี้เป็นเรื่องผิดบาปร้ายแรง จึงไม่ควรให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่เหมาะสมกับรากฐานของวัฒนธรรมเดิม

สังคมใหญ่หรือสังคมไทยกลาง และระบบราชการไทยส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ใช้คอมพิวเตอร์ในการหาความรู้ และแสวงหาความเพลิดเพลิน ในขณะที่สื่อเหล่านี้มีการส่งต่อคลิปโป๊ คลิปอนันต์บัตสี และเด็กและเยาวชนสามารถนำมาสะสมรวบรวมไว้ได้ตลอดเวลา ทำให้เด็กรุ่นใหม่แต่งตัวโป๊ เปลือยไหล่ เปลือยอก ใส่กางเกงขาสั้น โชว์ และพฤติกรรมทางสังคมก็เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทำให้พัฒนาการของสังคมมุ่งไปในทางประโลมโลกมากกว่าการมุ่งเป็นสังคมที่มุ่งปลูกฝังการเป็นคนมีสมอง ดังที่พบแล้วว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตกต่ำในทุกกระดับหลายปีต่อเนื่องกัน ในขณะที่การแต่งตัวของวัยรุ่นกลับมีลักษณะล่อแหลมต่อลามกอนาจารมากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งสื่อต่างๆ ก็เริ่มปริวิตกถึงสถานการณ์การเรียนรู้ที่อ่อนด้อยลงของเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงไปอย่างขัดแย้งไม่แต่ในเชิงสังคมเท่านั้น ในทางการเมืองก็มีความพยายามสร้างกลุ่มอิทธิพลเหนือระบบ เพื่อช่วงชิงอำนาจต่อกัน จนนำไปสู่การแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกันรุนแรง เริ่มไปจากเมืองหลวง กระจายออกไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ สถานการณ์ขัดแย้งแตกต่างนำไปสู่การแสดงออกที่หยาบกระด้างของผู้คนไม่แต่เด็กและเยาวชนเท่านั้น ในกลุ่มผู้ใหญ่ก็มีการด่าทอกันในที่ประชุม แม้การประชุมในเชิงวิชาการก็มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย การให้เกียรติกันลดลง ในการตอบโต้วาทะกันนั้นเต็มไปด้วยการมุ่งเอาชนะต่อ

กัน จนผลที่สุดสังคมที่ก่อสร้างมาด้วยอุดมการณ์นี้ได้แตกออกเป็นฝักเป็นฝ่ายต่อสู้กัน จนแตกความสามัคคีครั้งใหญ่ที่สุดในสังคมไทยกลาง และได้ถูกถามต่อไปถึงระดับภูมิภาค จึงเป็นสถานการณ์สำคัญที่บั่นทอนความสามัคคีของคนในชาติ จนสันนิษฐานว่ามีส่วนต่อความวิกฤตศรัทธาสังคมไทยกลางของคนต่างจังหวัดในเขตห่างไกล ทั้งนี้รวมถึงในดินแดนชายแดนภาคใต้ของไทยก็อยู่ร่วมบริบทเดียวกัน

จากภาพรวมที่ผ่านมา ก็จะพบว่าสังคมใหญ่ของไทยก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จ ผลของการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ได้พัฒนามาสู่กระบวนการใช้ความรุนแรง การใช้กลวิธีขู่เหย้าให้แตกแยก แบ่งฝักแบ่งฝ่ายกันในหมู่ชาวไทยกลาง ในขณะที่ระบบราชการก็มีการใช้เกียรติว่างจนบ้านเมืองไม่มีสันติสุข จึงไม่ใช่เรื่องแปลกนักที่กลุ่มชนที่เคร่งวิถึวัฒนธรรม กลุ่มชนเผ่าและชาวมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะไม่คล้อยตามและไม่เห็นด้วยกับสังคมไทยกลาง เพราะสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยกลางก็เป็นสถานการณ์ที่ยังไม่มีระบบใดๆ รับประกันความถูกต้อง และรับประกันความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้บริโภค ในสถานการณ์ที่แทบทุกฝ่ายต้องการให้มีการปฏิรูปทางการเมือง ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากกว่าที่เป็นอยู่ แต่การดำเนินการในส่วนกลางของประเทศก็ยังไม่เป็นผล

ประเทศไทยคงต้องเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เสียใหม่โดยเร่งด่วนทั้งระบบราชการ และระบบการศึกษา เพราะที่ผ่านมา มีการเน้นทฤษฎีและอุดมคติ จนประเทศไทยเต็มไปด้วยนักอุดมคติ และนักคิด คอยเฝ้าคิดและเพื่อฝันไป แต่ไม่มีนักปฏิบัติ เมื่อมีนักอุดมคติและนักคิดมาก ๆ ก็คิดขัดแย้งกันเอง เมื่อเกิด

ความขัดแย้งก็ไม่ยอมลดราวาศอกแก่กันทั้งๆ ที่เป็นคนไทยด้วยกัน เมื่อขัดแย้งกันจึงแสวงหาเหตุผลมาด่าทอกันอยู่ได้เป็นเวลา 5-6 เดือนทั้งคำด่า ทั้งเหตุผล และข้อต่อรองมีเป็นจำนวนมาก เพราะช่างเฝ้าคิดและเฝ้าแสวงหาข้อมูลออกมาขุดคุ้ยเพื่อสร้างแนวทางแปลกแยกแตกสามัคคีแก่บ้านแก่มือง

สภาพปัญหาชุมชนมุสลิมชายแดนใต้

ชาวไทยมุสลิมชายแดนภาคใต้มีปัญหาขัดแย้งกับรัฐในยุคแรกๆ เป็นเรื่องที่ชาวบ้านไม่พอใจที่รัฐบาลนำกฎหมายที่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลามมาใช้ปกครองในพื้นที่ ด้วยความเป็นห่วงต่อความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรมจึงรวมตัวกันก่อจลาจลในสมัยรัชกาลที่ 6 รัฐบาลในยุคนั้นได้ผ่อนปรนด้วยการปกครองชาวมุสลิมแบบหลวมๆ โดยส่วนใหญ่ยึดแนวทางตามหลักการศาสนาอิสลาม เหตุการณ์จึงสงบลงได้

เมื่อประเทศไทยมีการปกครองแบบใหม่ในปี พ.ศ. 2475 แม้ว่าการเลือกตั้งนอกจากครั้งแรกแล้ว มีชาวมุสลิมได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายคน แต่เมื่อเข้าไปรวมในรัฐสภาแล้ว ก็มีจำนวนสัดส่วนน้อยมาก ทำให้การเป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชนทำได้ไม่เป็นผล ทำให้ชาวไทยมุสลิมชายแดนภาคใต้มีปัญหาขัดแย้งกับรัฐเกิดขึ้นเป็นระลอกใหม่เกี่ยวกับการไม่พอใจต่อระบบการจัดการศึกษาของรัฐ การใช้ภาษาและระเบียบปฏิบัติต่างๆ ที่ขัดต่อหลักศาสนาและวัฒนธรรม จนนำไปสู่การตอบโต้กับฝ่ายรัฐในระหว่างปี พ.ศ. 2482 – 2485 รัฐบาลในช่วงเวลาดังกล่าวยังยึดมั่นที่จะใช้ตามส่วนกลางเห็นสมควร ฮัจญ์สุหรง บิน อับดุล กาแดร์ จึงได้นำมวลชนก่อเคลื่อนไหวให้รัฐบาลทบทวนการปกครองพื้นที่สี่จังหวัดภาคใต้เป็นกรณีพิเศษ การ

เคลื่อนไหวนครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากตวน กุมะหะหมัด มูฮัยยิดดิน ผู้นำชาวมุสลิมใน มาเลเซีย รัฐไทยเกรงว่าเรื่องจะถูกถามจึงนำกำลัง เข้าจับกุมฮัจญีสุหรง บิน อับดุล การแคร์ ใน ข้อหากบฏ (ครองชัย, 2550) ทำให้ชาวมุสลิมชาว บ้านออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเข้าข้างฮัจญีสุหรง บิน อับดุล กาแคร์ อันเป็นบุคคลที่ชาวมุสลิมสาม จังหวัดชายแดนใต้เคารพและศรัทธา

การแผ่อิทธิพลเข้ามาของกองเรืออังกฤษ ในสมัยรัชกาลที่ 2 ทำให้กลุ่มเจ้าเมืองมุสลิม 7 หัวเมืองมีปัญหาเกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์กับ อาณาจักรไทย เพราะกองทัพเรือของอังกฤษ ยึดครองเมืองไทรบุรี เมื่อเกิดความขัดแย้งกับ อาณาจักรไทยกลุ่มเชื้อสายผู้ปกครองเมืองมุสลิม 7 หัวเมืองได้หลบหนีไปพึ่งกองเรืออังกฤษ อาณาจักรไทยพยายามเจรจาให้กองเรืออังกฤษ เคารพต่ออาณาเขตหัวเมืองขึ้นของไทย แต่ไม่ได้รับการตอบสนอง เมื่อเห็นว่าสถานการณ์ด้านการ ต่อรองอาจทำให้ฝ่ายไทยเสียเปรียบ อาณาจักร ไทยจึงส่งข้าหลวงจากราชสำนักมาจัดการควบคุม หัวเมืองสงขลาเอาไว้ เพราะเมืองสงขลาที่เป็นอีก เมืองหนึ่งที่มีการก่อกบฏ จากนั้นก็มอบอำนาจ การตัดสินใจให้กับเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชใน การควบคุมหัวเมืองชาวมุสลิม เพราะความ สามารถของพระยานครในการต่อรองกับกองเรือ อังกฤษ ทำให้ฝ่ายไทยสามารถควบคุมกลุ่ม หัวเมืองมุสลิม 7 หัวเมืองได้ต่อมาอีก (สำนัก นายกรัฐมนตรี, 2523) จนถึงรัชกาลที่ 4 และ 5 เจ้าเมืองมุสลิม 7 หัวเมืองจะต้องรายงาน สถานการณ์บ้านเมืองให้ราชสำนักไทยทราบ โดย ผ่านทางเมืองนครศรีธรรมราช กล่าวได้ว่า เจ้าพระยานครเป็นผู้ที่รักษาผลประโยชน์ให้ อาณาจักรไทยเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม ในช่วงต้นรัชกาลที่ 3 ความ

สัมพันธ์ของเมืองนครศรีธรรมราชกับราชาสลังงอ และราชาเปรักซึ่งเป็นผู้นำสำคัญในหมู่ชาวมุสลิม เสื่อมโทรมลง เพราะราชสำนักไทยมอบหมายให้ เมืองนครศรีธรรมราชควบคุมหัวเมืองมุสลิม 7 หัวเมืองต่างพระเนตรพระกรรณ ในขณะที่ตวนกู ราชาชชานเจ้าเมืองในหัวเมืองมลายูที่มีอิทธิพล สูงพยายามแทรกแซงรัฐเปรัก แต่เพราะการ ช่วยเหลือของกองเรือกัปตันเฮนรี เบอร์นี่กับเมือง นครศรีธรรมราช ทำให้ปาตุกาศรีสุลต่านอับดุลลา ราชานแห่งเปรักยอมส่งเครื่องบรรณาการแก่ กรุงเทมมหานคร (นีอม, 2531) เพราะเห็นแก่ ความสัมพันธ์ครั้งเก่าก่อน ทั้งนี้รวมถึงราชาแห่ง ไทรบุรีก็ยินยอมส่งเครื่องบรรณาการให้ราชสำนัก ไทยตามระบบความสัมพันธ์อันเก่าแก่ ที่ต้อง รักษาระบบความสัมพันธ์กับฝ่ายไทยไว้ แม้จะอยู่ ใกล้ชิดกับกองเรืออังกฤษก็ตาม

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ. 2449 ได้ทรงให้มีประกาศใช้ การปกครองในรูปแบบมณฑลเทศาภิบาล จึงทรง มีประกาศมณฑลที่มีพลเมืองนับถือศาสนาอิสลาม ออกเป็น 2 มณฑล คือมณฑลปัตตานี และมณฑล ไทรบุรี (ซึ่งตอนนั้นอยู่ในเขตธิปไตยของไทย เมืองปะลิสนั้นแยกออกจากเมืองไทรบุรีภายหลัง) ในมณฑลปัตตานีนั้นให้รวมเอาหัวเมืองมุสลิม 7 เมือง ได้แก่ ปัตตานี ยะลา ยะหริ่ง ระแงะ รามัน หนองจิก และสาขบุรี ส่วนมณฑลไทรบุรีนั้นให้ รวมไทรบุรี ปะลิส และสตูล

ด้วยความห่วงใยในความสงบสุขของ มณฑลปัตตานีและไทรบุรี ราชสำนักไทยจึงทรง มอบหมายให้อำมาตย์โทพระรังสรรค์สารกิจ (เทียม กาญจนประกร) ซึ่งเป็นชาวมุสลิมได้ เรียบเรียงคู่มือสำหรับข้าราชการกระทรวง มหาดไทยที่รับราชการในมณฑลซึ่งมีพลเมือง นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งในคู่มือมีการกล่าวถึง

คัมภีร์อัลกุรอาน การปฏิบัติคนต่อสตรีชาวมุสลิม การถือบวชของชาวมุสลิม ข้อห้ามในความประพฤติบางประการ การทำละหมาด และสถานะของผู้รู้ทางศาสนาอิสลาม เพื่อให้ข้าราชการปฏิบัติต่อพลเมืองถูกต้องตามธรรมเนียมประเพณี (พระรังสรรค์สารกิจ, 2529)

ในปี พ.ศ. 2466 ข้าราชการที่กระทรวงมหาดไทยส่งลงไปปกครองมณฑลทั้งสองได้ระยะหนึ่งก็เกิดเหตุรุนแรงทางการเมืองที่เมืองยะรัง มณฑลปัตตานี เนื่องจากประชาชนมากกว่า 100 คน โคนตั้งข้อหา “อุคหนุนการก่อการร้ายต่อบ้านเมือง” ทางราชสำนักไทยได้ส่งมหาวังออกไปช่วยรักษาความสงบ (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ร.5 ม.22/5, 2466) แต่เหตุการณ์นี้ก็สงบลงโดยที่ฝ่ายบ้านเมืองตั้งข้อกล่าวหาแก่แกนนำเพียง 13 คน และพบความจริงว่าหากอดทนเจรจา ก็สามารถสร้างการยอมรับต่อชาวไทยมุสลิมชายแดนใต้ได้ เป็นที่น่าสังเกตว่าหลังเหตุการณ์จับกุมชาวบ้านที่ยะรังไปอีก 24 ปีก็เกิดเหตุการณ์ประชาชนขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกว่า กบฏคูซงญู

พื้นฐานของความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และสภาพทำเลภูมิศาสตร์ทำให้กลุ่มสายใยและสายสัมพันธ์ของกลุ่มเมืองมุสลิมเจ็ดหัวเมืองจำเป็นต้องลงเล ต่อการสร้างระบบความสัมพันธ์กับรัฐไทย เพราะแท้จริงแล้วกลุ่มแกนนำชาวมุสลิมมีความหวาดระแวงชาวซีแยะ (คนไทย) ค่อนข้างสูง เพราะวัฒนธรรม ความเชื่อและความมุ่งหวังทางสังคมที่แตกต่างกัน สภาพทำเลภูมิศาสตร์ และเครือข่ายทางสังคม ประกอบทั้งในอดีตมีปรากฏการณ์บางอย่างทำให้ชาวมุสลิมจากมาเลเซียอพยพมาสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมากในระหว่างปี พ.ศ. 2488 สันนิษฐานว่าชาวมุสลิมกลุ่มนี้น่าจะมีปัญหาบางอย่างจึงพากัน

อพยพมาตั้งถิ่นฐานใหม่ หรืออาจอพยพเข้าหากลุ่มบรรพบุรุษสายอาวูโต ที่ยังคงปักหลักอยู่ที่เมืองระแงะและเมืองสายบุรี แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในสังคมไทยแล้วก็พบปัญหาว่ากลุ่มบรรพบุรุษสายอาวูโตกลับถูกลดบทบาทลง ทั้งยังมีฐานะยากจน จึงมีปัญหาความสัมพันธ์กับระบบรัฐไทยจนเกิดกบฏคูซงญูขึ้น เพราะมีปัญหาคาด้านการปรับตัวกับกฎ ระเบียบ การสื่อสาร และระบบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไทยในช่วงนั้น

คูซงญูเป็นชุมชนชาวมุสลิมแห่งหนึ่ง ชาวบ้านแห่งนี้พำนักอพยพมาจากประเทศมาเลเซีย ชาวคูซงญูอาจคิดเพียงว่าไม่อาจยอมทำตามข้อเสนอของเจ้าหน้าที่ทุกเรื่อง โดยเฉพาะการรวมตัวกันปกป้องฮัจยีสุหลง บิน อับดุล กาแคร์ ผู้นำทางวัฒนธรรม ที่กล้าเสนอข้อต่อรองกับรัฐ เพื่อให้ชาวมุสลิมชายแดนใต้ได้มีอิสระมากขึ้น การมีปัญหากการสื่อสาร ทำให้เผชิญหน้า และการมีอารมณ์ร่วมในการวันเกรงได้รับโทษภัยของผู้นำ ทำให้เกิดการเผชิญหน้าที่รุนแรง จนฝ่ายรัฐได้ตั้งข้อหาชาวบ้านคูซงญูว่าเป็นกบฏในปี พ.ศ. 2491 เหตุการณ์เช่นนี้อาจคล้ายคลึงกับที่มีเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในหลายพื้นที่ตั้งข้อหาหมู่บ้านที่มีเงื่อน ไขในระบบความสัมพันธ์ว่า เป็น “หมู่บ้านคอมมิวนิสต์” จนนำไปสู่การเผาหมู่บ้านเหมือนที่เกิดขึ้นที่จังหวัดสตูลนคร (เกรียงศักดิ์, 2551) เพราะไม่ร่วมมือกับโครงการพัฒนาในบางฤดูที่ฝ่ายรัฐเสนอให้ ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่มักตั้งโกรธทั้งกลัว จนไม่กล้าต่อรอง ปรากฏการณ์เช่นนี้อาจแตกต่างกับชาวมุสลิมคูซงญู

หลายฝ่ายเชื่อว่ากบฏคูซงญูเริ่มจากฮัจยีสุหลง บิน อับดุล กาแคร์เรียกร้องการปกครองตนเองสำหรับชาวมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้ (มณฑล, 2550) รัฐบาลจึงจับกุมฮัจยี สุหลง บิน อับดุล กาแคร์ในข้อหากบฏ ซึ่งเป็นข้อหาที่มีโทษ

สถานหนัก ชาวบ้านจึงรวมกันจับไล่เจ้าหน้าที่ที่เข้าจับกุม เพื่อให้ปล่อยตัวฮัจยีสุหลง นำไปสู่การเกิดเหตุการณ์ปะทะกันรุนแรงอยู่ราว 4 เดือน ทำให้ชาวมุสลิมบ้านคูขงญอเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐเสียชีวิต 30 คน แม้ฝ่ายรัฐจะควบคุมสถานการณ์ได้ แต่ชาวมุสลิมจำนวนมากหลบหนีออกนอกพื้นที่ไปอยู่ประเทศมาเลเซีย บางส่วนที่ยังประสงค์อยู่ในประเทศไทย ก็มีการย้ายที่อยู่ มีการเปลี่ยนชื่อ เปลี่ยนนามสกุล ชายที่เป็นแกนนำบางส่วนต้องหลบหนีและหย่าขาดกับภรรยา เพื่อความปลอดภัยของครอบครัว เป็นปรากฏการณ์ที่สร้างความหวาดระแวงให้เกิดขึ้น และถือว่าเป็นปรากฏการณ์ครั้งใหญ่ในปัญหาขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐของชาวมุสลิมชายแดนภาคใต้

หลังการจัดการเหตุการณ์คูขงญอลงได้ แต่สันนิษฐานว่าควันทรงจากเหตุการณ์ยังคงทิ้งร่องรอยเพราะผู้คนกว่า 5,000 คนได้รับผลกระทบ จนต้องย้ายที่อยู่และต้องเปลี่ยนชื่อเปลี่ยนนามสกุล หลังจากนั้นก็มีขบวนการต่อต้านรัฐหลายขบวนการเกิดขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มพูโล (PULO) คือผู้ร้ายกลุ่มใหม่ที่ฝ่ายรัฐเชื่อว่ามีตัวตนที่นำกลัว และได้สร้างอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของฝ่ายรัฐ แต่กลุ่มพูโลมีการเคลื่อนไหวไม่เชิงรุกมาก ไม่ก่อสถานการณ์ที่เหมือนความรุนแรงในระหว่าง พ.ศ. 2547 – 2555 ที่กล่าวได้ว่าเหตุการณ์ร้ายเกิดขึ้นเกือบทุกวัน และมีเหตุการณ์ต่างๆ มากมาย ที่เกี่ยวกับการลอบสังหารเจ้าหน้าที่ การสังหารครู การสังหารผู้นำชุมชน การจุดชนวนระเบิดในตลาด และย่านคนพลุกพล่าน นำไปสู่การสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

เมื่อกลุ่มพูโลซบเซาลงไป ก็มีกลุ่มพูโลใหม่ปรากฏตัวขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง แต่ฝ่ายรัฐ

ควบคุมสถานการณ์ได้มั่นคง โดยเฉพาะต่อจากนั้นเป็นช่วงที่ผู้นำมาจากภาคใต้ได้ปกครองประเทศ (คือยุคของพลเอกเปรม) การควบคุมสถานการณ์ในภาคใต้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้เหตุการณ์สงบไปด้วยดี

แม้หลังยุคพลเอกเปรมเป็นผู้นำประเทศต่อมาอีกราว 15 – 16 ปี เหตุการณ์ในชุมชนมุสลิมภาคใต้ก็เริ่มเย็น ดังมีการกล่าวถึงโครงการ “ใต้ร่มเย็น” เป็นโครงการที่เด่นมากในระบบราชการในช่วงนั้นยังมี สอ.บต. ทำการบริหารจัดการสถานการณ์ในจังหวัดภาคใต้ที่ติดกับประเทศมาเลเซีย

เหตุการณ์ที่สงบเป็นปกติในจังหวัดภาคใต้มาลุกฮือขึ้นอีกครั้งในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ราวกับว่ายุคนี้ตัวเองเป็นยุคที่ไปแห่ขังแดนที่กำลังสงบให้แตกฮือจนลูกกลม และได้ลูกกลมไปใหญ่โตที่สุดเป็นปัญหาความมั่นคงของชาติที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และใช้เจ้าหน้าที่จำนวนมากจากต่างพื้นที่ลงไปประจำการ เพื่อควบคุมพื้นที่แบบคุมเข้มตลอดเวลา กระนั้นเหตุการณ์รุนแรงกลับลูกกลมหนัก มีการก่อวินาศกรรม จนทำให้สูญเสียชีวิตผู้คนทั้งพลเรือน และเจ้าหน้าที่ของรัฐนับเป็นเหตุการณ์ที่เลวร้ายมาก

การไปแห่ขังแดนหรือการสร้างแผลบาดใจชาวไทยมุสลิมภาคใต้ อาจเริ่มจากการประเมินสถานการณ์ผิด การไม่เข้าใจต่อสถานการณ์ทำให้มีการขู่นหน่วยงาน สอ.บต. เมื่อมีกลุ่มที่ต้องการสร้างสถานการณ์ไปปล้นปืนจากค่ายทหาร กลุ่มแกนนำภาคใต้ก็มีการใช้คำพูดเหยียดหยามว่า “มันคือโจรกระจอก” “ทำแบบนี้ตายไปนี่ก็จะได้อัปยศแต่ต้องลงนรก” “เขาบ้ามาก็บ้าไป” (คณะกรรมการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2547) จากนั้นฝ่ายรัฐก็เริ่ม

ใช้อำนาจแห่งรัฐจับกุมผู้นำทางวัฒนธรรมที่เป็น ศูนย์รวมแห่งศรัทธา โดยฝ่ายรัฐได้รับรองชี้แจง แถลงข่าวว่ามีข้อมูลมีเบาะแสพร้อมหลักฐาน ในขณะที่สื่อต่างๆ ก็เริ่มเปิดโปง ผิดบ้างถูกบ้าง การต่อต้านอำนาจรัฐเริ่มจากเผาโรงเรียน เผาสถานที่ราชการ ไปจนถึงลอบสังหารเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องเข้าไปปกป้องผลประโยชน์แห่งรัฐและ ปกป้องผู้บริสุทธิ์ แต่ที่การตอบโต้ของฝ่ายรัฐได้ กระทำเป็นกรณีขนาดใหญ่คือการสังหารที่มหาวิทยาลัย หารกรีอเซในต้นปี พ.ศ. 2547 และยังมีกรณีที่ อำเภอดากไบบนปลายปี 2547 เป็นปัญหาค้างคาใจเหล่าญาติพี่น้องผู้ที่เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก เป็นเหตุการณ์ที่ชาวมุสลิมเห็นว่ารัฐทำเกินกว่า เหตุกับประชาชนที่เป็นชาวบ้าน ประชาชน จำนวนมากจึงรวมตัวกันแสดงออกถึงการตอบโต้ ในหลายๆ กรณีดังที่มีปรากฏในสารของข่าว ประจำวันในระหว่าง ปี พ.ศ. 2548- 2555

กรณีความรุนแรงที่มหาวิทยาลัยหกรือเซ และ สถานการณ์อำเภอดากไบบนเป็นเหตุการณ์สุดท้ายที่ นำเชื่อว่า ความขัดแย้งพัฒนาไปไกลมากจนนำไป สู่ความรุนแรงในวงกว้างกระจายไปทั่วสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะหลังจากนั้นมี มวลชนจำนวนมากหลายกลุ่มออกมาทำการ ต่อต้านรัฐในรูปแบบต่างๆ เพราะมีข่าวที่ชัดเจน ว่ามีกลุ่มแกนนำก่อความรุนแรงหลบหนีออกไป อยู่ประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งก็มีเครือข่ายชาวมุสลิม ไทยกับชาวมุสลิมจากฝั่งประเทศมาเลเซียที่มีการ อพยพย้ายถิ่นสวนทางกันไปมาเหนือพรมแดน ไทยและมาเลเซียจำนวนมากระยะก่อน พ.ศ. 2500 จุดนี้อาจเป็นปัญหาสำหรับฝ่ายความมั่นคง ของไทย ที่ยากแก่การตรวจสอบและควบคุม บุคคลผู้มีสองสัญชาติ และบุคคลที่เคลื่อนย้ายเข้า มาเพื่อสร้างสถานการณ์เอาผลประโยชน์

มีคำถามที่น่าสนใจว่า เหตุการณ์รุนแรงที่

ภาคใต้ของไทย แท้จริงมีสาเหตุมาจากคดีปล้นปืน หรือเพียงคำหุมนินทาของผู้นำประเทศใน ช่วงนั้นว่า “มันคือโจรกระจอก (เท่านั้น)” หรือ เกิดขึ้นเพราะเป็นช่วงที่ผู้นำประเทศเป็นคนไทย จากภาคเหนือ จึงไม่อาจแสวงหาความร่วมมือกับ ชาวใต้ได้ แต่ในความเป็นจริงคงมีสาเหตุมาจากการสร้างสถานการณ์เพื่อการค้าสิ่งผิดกฎหมาย กลุ่มก่อวินาศกรรมเพื่อขอเงินจากนอกประเทศ และมีการผสมโรงของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนเข้าไปด้วย

สาเหตุความรุนแรงในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้น่าจะมาจากการประสมกันของ การกระทบกระเทือนด้านจิตใจของชาวมุสลิม ภาคใต้ ชุมชนบางส่วนอ่อนแอหลง เพราะผู้นำ สำคัญที่อยู่ฝ่ายรัฐถูกสังหารไป ผู้คนจึงตกอยู่ใน ความหวาดกลัว กลุ่มสร้างสถานการณ์อีกหลาย กลุ่มจึงแทรกแซงเข้ามาฉวยโอกาสในสถานการณ์ ที่ชุมชนขาดผู้นำหลักและเสียขวัญ ประกอบกับมี กรณีตัวอย่างในการเรียกร้องปกครองตนเองในดิ มอร์ตะวันออกในอัสสะห์ และอัมบล ประเทศ อินโดนีเซียเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันนี้ ด้วย ประกอบทั้งมีกลุ่มที่แสวงหาผลประโยชน์จากความขัดแย้ง เช่น กลุ่มค้ายาเสพติด กลุ่มค้าย้ำมัน ถิ่นเถื่อน ได้ใช้สถานการณ์ความรุนแรงขนส่ง และ ส่งต่อสินค้าผิดกฎหมายจนร่ำรวยไปเป็นจำนวน มาก การเข่นฆ่ากันในติมอร์ตะวันออกอย่าง รุนแรง แต่ก็ทำให้เกิดประเทศใหม่คือติมอร์เลสเต ในขณะที่ในอัสสะห์ และอัมบลนั้นก็มิขบวนการ ที่ฝึกกองกำลังจู่โจมไว้เคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้อง เอกราช ประกอบทั้งชาวมุสลิมในพม่า (คือชาวโร อิงญา) ก็ถูกกดขี่และผลักไสจากรัฐบาลพม่า ให้ ประสบกับความแร้นแค้น จนชีวิตผู้คนเหมือนผัก ปลา ผู้คนได้รับภาวะบีบคั้น มีการขึ้นเรือไม้เก่าๆ อัดกันแน่นนับร้อยหลบหนีออกมาหางานทำใน ประเทศเพื่อนบ้านทุกๆ ประเทศต่างปฏิเสธผู้หลบ

หนีมาเก็บเรือเพราะเป็นภาระในการควบคุมดูแลกองกำลังยามฝั่งของหลายประเทศจึงลากเรือหนีออกไปไว้กลางทะเลแล้วแต่ลมและคลื่นจะซัดไปต่างๆ ที่คนจำนวนมากแออัดอยู่บนเรือที่ปริ่มน้ำทะเล เนื่องจากเป็นเรือไม้เก่าๆ และไม่ใช้เรือโดยสารโดยทั่วไป ฆะตกรรมของชาวมุสลิมพม่าจึงเลวร้าย และตกอยู่ในอันตรายจนหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชนยังเคยทักท้วงในประเด็นการเพิกเฉยต่อความเป็นมนุษย์ของชาวโรฮิงญา (หรือชาวมุสลิมในพม่า) อยู่หลายครั้งหลายหน

ภาวการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นในเวลาที่เราเรียกว่าคือปรากฏการณ์ทางสังคมของคนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ดูเหมือนมีชาวมุสลิมกำลังได้รับความลำบาก และอยู่ในภาวะวิกฤตในทุกประเทศของแถบนี้ และเมื่อสรุปสาเหตุหลัก ๆ ก็พบว่า เป็นเพราะทุกกลุ่มมีปัญหาเกี่ยวกับระบบอำนาจรัฐ และในชุมชนมีปัญหาความยากจน สภาพดังกล่าวทำให้ชาวมุสลิมในประเทศมาเลเซีย รวมทั้งชาวมุสลิมในอินโดนีเซียและติมอร์ก็หลบหนีเข้ามาซ่อนตัวในไทย ในเวลาเดียวกันกับเกิดกลุ่มก่อการร้ายในภาคใต้ของไทย หลายกลุ่มร่วมมือกันสร้างสถานการณ์ ทั้งระยะหลังเมื่อมีกลุ่มคนจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามา ร่วมเคลื่อนไหวในไทย ก็ทำให้ยุทธวิธีการต่อสู้ และการลอบโจมตีมีศักยภาพสูงขึ้น ชาวบ้านบางส่วนแทบไม่รู้จักเคลื่อนไหวอันแท้จริง จึงทำให้ฝ่ายต่อต้านกระทำกรก่อเหตุที่สร้างอันตรายได้มาก จนแทบจะกล่าวได้ว่าในระยะปี พ.ศ. 2551 – 2554 การลอบวางระเบิดแต่ละครั้ง ทำให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก

สถานการณ์ที่รุนแรงและถูกกลามาไกลจนถึงปัจจุบันนี้ จากสถานการณ์โดยทั่วไปไม่ได้เกิดจากกระแสการต่อต้านอำนาจรัฐของชุมชนมุสลิมในภาคใต้ของไทยเท่านั้น ความจริงต้องมี

กระแสอื่นจากกลุ่มในที่อื่น ๆ เข้ามาสนับสนุนเพื่อแก้แค้นเจ้าหน้าที่ การสร้างสถานการณ์เพื่อคำสั่งผิดกฎหมาย และโยนบาปให้ชาวบ้าน เพราะผลประโยชน์มหาศาลเกิดขึ้นจากการสับสน และประเมินสถานการณ์ที่ยุ่งยากและต้องใช้เวลาคงนั้นการแก้ปัญหาโดยฝ่ายไทยฝ่ายเดียวจึงยุ่งยากมาก และอาจกล่าวได้ว่ายังไม่พบแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการที่จะก้าวไปสู่สันติสุข

การศึกษาชุมชนชาวไทยมุสลิมในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นมากในสังคมไทย เพราะพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยเป็นเขตย่านที่มีแบบแผนวัฒนธรรมท้องถิ่นเคร่งครัด มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และได้พยายามหลอมรวมเป็นหนึ่งกับสังคมไทยอยู่ช้านาน แต่เพราะเหตุผลท้องถิ่นเฉพาะในบางด้าน สภาพทำเลภูมิศาสตร์ และเหตุผลทางวัฒนธรรมชุมชนทำให้ชุมชนชาวไทยมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหาในความสัมพันธ์กับระบบรัฐหลายครั้ง (Pitsuwat, 1989) จนเกิดบาดแผลลึกอยู่ในระบบความสัมพันธ์ ฝ่ายรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปเยียวยา และสร้างความรู้ความเข้าใจในความจำเป็นจะต้องคลี่คลายปัญหาให้ไปสู่สันติสุข การที่รัฐจะกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนั้น จำเป็นต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ถูกต้องและส่งเสริมศักยภาพด้านศาสนา และวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างเข้มแข็งนั้นให้ดำรงไปสู่แนวทางอันสันติภายใต้ประวัติศาสตร์ชุมชนที่หลอมรวมให้เป็นส่วนหนึ่งของชาติไทย (เจริญ, 2553) ในฐานะดินแดนชายขอบที่มีฐานะเป็นส่วนหนึ่งที่เต็มไปด้วยความเชื่อมั่น และความผูกพันในพันธะสัญญาต่อกันมาช้านาน

การเตรียมการรับการเป็นพหุสังคมอย่างเต็มรูปแบบเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมไทย เรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาเป็นเรื่องที่ไม่ควรนำมาวิจารณ์ วิพากษ์หรือกำหนดไว้ในกฎหมายใดๆ เพราะมีความแตกต่างในหลักการและแนวปฏิบัติ เป็นเรื่องที่ไม่ควรนำมาตรวจสอบหรือเน้นย้ำในข้อมูลใดๆ ของประวัติของคนในระบบราชการ เนื่องจากในเนื้อหารัฐธรรมนูญนั้นเน้นย้ำมากถึงการไม่เลือกปฏิบัติ แต่การจดประวัติข้อมูลส่วนตัวที่อาจสร้างความแปลกแยก ทำให้แท้จริงแล้วระบบราชการมีแนวคิดถึงการสกัดกั้นกลุ่มคนด้วยความหวาดระแวง และมีการเลือกปฏิบัติแบบมี นัยยะแฝงเร้นปรากฏอยู่ในวิธีปฏิบัติจริง ทั้งนี้รวมถึงสำนักของคนบางกลุ่มที่จับข้อ หรือหวาดระแวงมากเกินไปสำหรับคนที่มาจากชนกลุ่มน้อย ทำให้กระบวนการสร้างความสามัคคีในชาติไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะความสำเร็จของการปกครองประเทศยุคใหม่นั้นมุ่งสู่สังคมพหุวัฒนธรรม ต้องเน้นความเท่าเทียมในสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคเพื่อสร้างสำนึกในผลประโยชน์แห่งรัฐ ที่จำเป็นต้องเกิดขึ้นกับพลเมืองทุกหมู่เหล่าภายใต้ระบบรัฐเพียงรัฐเดียว

ความแปลกแยกทางการเมืองของบ้านเมืองปลายพระราชอาณาเขตที่มีต่อกรุงเทพฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2440 – 2516 นั้น แท้จริงระบบมูลเหตุสำคัญส่วนหนึ่งนั้นเป็นเพราะความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรมที่รุนแรงที่เกิดขึ้นที่กรุงเทพฯ และระบบการค้าแบบระบบตลาดที่เจริญขึ้นที่กรุงเทพฯ แบบผูกขาด ทำให้คนกรุงเทพฯ เห็นแก่ได้ มีความเข้มงวดทางเศรษฐกิจและดูแลบ้านเมืองปลายพระราชอาณาเขตที่ยากจน สภาพความเจริญทางวัตถุเป็นแหล่งรวมที่กรุงเทพฯ แบบรวมศูนย์ทั้งหมดจนบ้านเมือง

ปลายพระราชอาณาเขตต่างแปลกแยกในความรู้สึก และไม่เห็นด้วยกับสภาพของผลประโยชน์และความเจริญที่ไม่กระจายออกไปในดินแดนปลายพระราชอาณาเขตอย่างเท่าเทียม ความแปลกแยกเหล่านี้มีมากขึ้นเมื่อกองเรือของชาติตะวันตกเข้ามาขยายอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บ้านเมืองปลายพระราชอาณาเขตถูกกดขี่ข่มเหงโดยกองเรือชาติตะวันตก ทำให้ไทยต้องสูญเสียดินแดนอันกว้างใหญ่ในลุ่มน้ำโขงไปก่อนแล้ว บ้านเมืองในส่วนอื่นๆ ก็ไม่มั่นใจในสถานการณ์ เมื่อมาถึงยุคใหม่ก็มีตัวแปรแบบใหม่ก่อให้เกิดสถานการณ์รุนแรงขึ้น ภาครัฐคงต้องศึกษาในรายละเอียดต่อเนื่อง และรีบเร่งสร้างผู้นำชุมชนยุคใหม่ขึ้นทดแทนผู้นำที่เสียชีวิตไป เพื่อฟื้นฟูชุมชนบางส่วนที่อ่อนแอลง และสร้างความเชื่อมั่นในระบบรัฐให้เกิดขึ้นโดยรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

ชุมชนทุกชุมชนต้องการมีส่วนร่วมต่อการปกป้องวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น และต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อกำหนดทิศทางของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนชาวมุสลิมแดนใต้ก็มีความต้องการเหมือนเช่นชุมชนทั่วไป คือต้องการมีส่วนร่วม ต้องการได้รับการยอมรับ และต้องการการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม และต้องการระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง ไม่ฝืดเคืองจนอึดอัด การประกาศให้เป็นเขตปกครองทางวัฒนธรรมเป็นทางหนึ่ง ที่จะทำให้ชาวมุสลิมในแดนใต้ได้รับการรักษาและกำหนดวิถีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม โดยคนในท้องถิ่นเป็นหลัก อีกทั้งกระแสนการเปลี่ยนแปลง และกระแสการปกครองนั้น รัฐไม่ต้องยุ่งยากในการกำหนดแผนให้เขตพื้นที่วัฒนธรรม เพราะอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีวัฒนธรรม

ท้องถิ่นแดนใต้ หากแต่ถ้าเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยฝ่ายรัฐบาลกลางมุ่งไปสู่การเป็นพหุสังคมแล้ว เขตปกครองทางวัฒนธรรมอาจต้องใช้กฎหมายที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ ได้ ซึ่งในรายละเอียดของความต้องการ และรายละเอียดในความสอดคล้องทางวัฒนธรรมนั้น ชาวมุสลิมในแดนใต้ทั้งหมดจะมีความรู้และเข้าใจดีที่สุด

นอกจากนี้แล้ว การอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม ผู้นำประเทศจะต้องระมัดระวังคำพูดหรือการแสดงออกที่อาจแสดงความเอนเอียงหรือความเสื่อมเสีย สื่อต่างๆ จะต้องมีความเป็นกลางและมีศีลธรรม ไม่ควรเปิดเผยข้อมูลในลักษณะขั้วๆ เพียงเพราะสร้างเหตุการณ์เอาไว้สำหรับเขียนข่าว หรือสร้างพื้นที่เนื้อหาของสื่อเพื่อผลประโยชน์ทางการเงินเป็นหลัก การบริหารจัดการทางสังคม การจัดการศึกษาคควมีลักษณะผ่อนปรน เพื่อให้ชุมชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ได้ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมนำการพัฒนาโดยใช้วิถีท้องถิ่นเป็นหลัก

สรุป

ชนสามจังหวัดชายแดนใต้เป็นชุมชนชาวไทยมุสลิม ที่มีความสัมพันธ์กับอาณาจักรไทยมาช้านาน แต่ความสัมพันธ์ในอดีตเป็นระบบความสัมพันธ์แบบเมืองประเทศราช ที่ราชสำนักไม่ได้เข้าไปปกครองโดยตรง แต่มอบหมายให้เจ้าเมืองท้องถิ่นปกครองกันเอง ราชสำนักทำการควบคุมแต่เพียงหลวมๆ ต่อมาแม้ประเทศไทยมีการปฏิรูปเข้าสู่การปกครองสมัยใหม่ มีการส่งข้าราชการหรือเจ้านายออกมาปกครองหัวเมืองชาวมุสลิมชายแดนภาคใต้ ทำให้มีการควบคุมเข้มงวดมากขึ้น ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และแนวปฏิบัติทำให้กระทบกระเทือนถึงวิถี

วัฒนธรรม ชาวมุสลิมชายแดนภาคใต้มีความเป็นห่วงในด้านความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม จึงได้รวมตัวกันต่อต้านอำนาจรัฐหลายครั้ง และเป็นจุดอ่อนหนึ่ง ที่กลุ่มผลประโยชน์ได้ฉวยโอกาสแทรกแซง และปลุกระดมเพื่อเพิ่มสถานการณ์ให้สามารถเปิดช่องทางการค้าสิ่งผิดกฎหมายในเวลาจำกัด

เมื่อมีการต่อต้านอำนาจรัฐและฝ่ายรัฐได้ตั้งข้อหาร้ายแรงคือ “ก่อการกบฏ” ก็ยิ่งทำให้สถานการณ์รุนแรงมากขึ้น เพราะชาวมุสลิมส่วนใหญ่มีการนับถือสายเครือญาติกันอย่างแน่นแฟ้น เมื่อเกิดเหตุร้ายแรงจึงมักรวมตัวกันปกป้องญาติมิตรอย่างเต็มที่ ทั้งนี้หากฝ่ายรัฐมีนโยบายใช้ความรุนแรงและเข้มงวดเกินไป การตอบโต้จากกลุ่มมวลชนในชุมชนก็ยิ่งรุนแรงและยืดเยื้อไม่รู้จบ ทั้งนี้ด้วยปัญหาเฉพาะถิ่น ความเป็นห่วงทางวัฒนธรรม สภาพทำเลทางภูมิศาสตร์อันห่างไกล การไม่อาจยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมบางด้านในสังคมไทยกลาง และการไม่อาจยอมรับข้าราชการที่ไม่เข้าใจวัฒนธรรมได้ ทำให้รัฐไทยคงต้องปรับรูปแบบการปกครองในพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษให้เหมาะสมกับยุคสมัย และสถานการณ์ที่ควรจะเป็นต่อไป

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เศรษฐพัฒน์นิช. 2551. ลำดับเหตุการณ์ทางการเมืองไทย 14 ตุลาคม 2516 - 6 ตุลาคม 2519. มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- กรมศิลปากร. 2513. บันทึกเรื่องสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศในศตวรรษที่ 17 เล่ม 2. กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการพัฒนาสังคมและความมั่นคง

- ของมนุษย์. 2547. รายงานเบื้องต้นเรื่อง
กรณีความรุนแรงที่ตกโอบกับปัญหาความ
มั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทน
ราษฎร. แหล่งที่มา: [http://www.nrc.or.th/
reports.html](http://www.nrc.or.th/reports.html), พฤษภาคม 2548.
- ครองชัย หัตถา. 2550. รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง
สังคมพหุวัฒนธรรมกับความมั่นคงของ
ชาติ กรณี จังหวัด ชายแดน ภาค ใต้.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- เจริญ มะลุ้ม. 2553. นครปัตตานีหรือเขตบริหาร
พิเศษ: ความจริงจากพื้นที่. มติชนสุด
สัปดาห์. (16 - 22 เม.ย.): 25-27.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์, ชีรวัด ณ ป้อมเพชร, พรธงงาม
เงาธรรมสาร, กรรณิกา จรรย์แสง, สารูป ฤทธิ
ชู, อุษณีย์ ฉวีกุลรัตน์, ชุติพร วิรุณหะ และ
ยงยุทธ ชูแว่น. 2550. คาบสมุทรไทยใน
ราชอาณาจักรสยาม: ประวัติศาสตร์ตัวตน
ของภาคใต้สมัยอยุธยาถึงต้นรัตนโกสินทร์.
นาคร, กรุงเทพฯ.
- น้อม นิลรัตน์ ณ อยุธยา. 2531. เอกสารของเฮนรี
เบอร์นี เล่ม 2 ตอน 3. กรมศิลปากร,
กรุงเทพฯ. แปลจาก The Burney Papers vol
2 part 3 (translated from French).
- พนิดา สงวนเสรีวานิช. 2540. รอยอดีต ปัตตานี
อดีตอาณาจักรลังกาสุกะอันยิ่งใหญ่. ศิลป
วัฒนธรรม 18(9): 168-173.
- พระรังสรรค์สารกิจ. 2529. สมุดคู่มือสำหรับ
ข้าราชการกระทรวงมหาดไทยที่รับราชการ
ในมณฑลซึ่งมีพลเมืองนับถือศาสนาอิสลาม
ฉบับที่ 8. รวมบทความประวัติศาสตร์.
- มณฑล คงแถวทอง. 2550. ปัญหาความรุนแรงใน
สามจังหวัดภาคใต้. วารสารวิชาการราชภัฏ
ตะวันตก 1(2): 14-32.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2523. การปกครองหัวเมือง
ชายทะเลรัชกาลที่ 4 ถึงต้นรัชกาลที่ 5, น.
114-128. แดงงานประวัติศาสตร์เอกสาร
โบราณคดี ปีที่ 14 เล่ม 1. สำนัก
นายกรัฐมนตรี, กรุงเทพฯ.
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร.5 ม. 22/5 เรื่อง
เจ้าพระยามรชากราบบังคมทูลรัชการที่ 6
(20 มิถุนายน 2466) Pitsuwan, S. 1989.
Islam di Muangthai. Percetek Unit
Percetakan, Malaysia.